

**V.V.
ŠTECH**

**Dohady
a jistoty**

Výbor studií a článků

**NAKLADATELSTVÍ
ČESKOSLOVENSKÝCH
VÝTVARNÝCH
UMĚLCŮ
PRAHA 1967**

TEORETIK

Štechovu osobnost charakterizuje citově vyhraněný a vždy znovu prožívaný vztah mezi češtvím a evropanstvím. Hluboko uložené vědomí služebnosti národnímu kolektivu a národní kultuře vyrůstá z českého kulturního života, jak se utvářel po roce 1890 v Štechově rodném Slaném a soustřeďoval se také kolem Štechova otce Václava. Štechovo evropanství vzešlo z kulturního a uměleckého prostředí kavárny Union (kam Štech chodil již v dobách svých studií od roku 1902) a formovalo se později také ve Skupině. Zde se Štech seznámil s novými jmény, myšlenkami a knihami, které přicházely ze zahraničí. Zde prožíval zblízka to, co později vyvrcholilo úsilím Skupiny o vytvoření slohu. Z touhy po světovosti rostl nový poměr ke starému umění a tradici, požadavek nejvyšších měřítek pro umělecké dílo, důraz na výtvarnost, snaha o novou terminologii a neustálé diskuse o smyslu umění a jeho funkci.

Odpovídá plně Štechově osobnosti, že zde získal pro své budoucí povolání více než na pražské universitě, kde poslouchal dějiny umění u prof. Matějky a Chytila. Hluběji na něj zapůsobili jeho učitelé historie prof. Šusta a prof. Pekař. A ovšem četba. Ke Štechovým nejstarším uměleckohistorickým zážitkům patřila četba pětisvazkových *Geschichte der Malerei* Richarda Muthera – snad nechybíme, řekneme-li, že to byla právě živá literární forma, která Štecha přitahovala tak, že knihu začal na gymnasiu dokonce překládat. Později jeho obdiv ochladl, avšak snaha vytvořit literární dokonalý portrét umělce zůstala Štechovým celoživotním problé-

mem. Z českých historiků umění působil na Štecha svými knihami Josef Braniš (zvláště kombinací metody historické, topografické a archeologické) a především K. B. Mádl, který měl tehdy velký vliv na mladou generaci svými články v nedělních Národních listech; tento vliv zlomila Munchova pražská výstava. Štechovou trvalou láskou zůstal vlastně jenom Miloš Jiránek, se kterým se seznámil u příležitosti výstavy A. Rodina v Praze.

Teoretické otázky přitahovaly Štecha již v době jeho vysokoškolských studií a jim věnoval také svou disertační práci, která vyšla později – rozšířena a poněkud přepracována – pod názvem *O projevu výtvarnou formou*. Už tehdy se vyrovnal s teoriemi Semperovými, se kterými se seznámil v přednáškách profesora O. Hostinského, a s pracemi Aloise Riegla, jehož považuje Štech dodnes za největší osobnost moderních dějin umění. Byly to *Stilfragen* i studie o pozdně římském uměleckém průmyslu, uveřejněná ve Wickhoffově sborníku. Jako zjevení na Štecha zapůsobila kniha Heinricha Wölfflina *Renaissance und Barock*. Jeho *Klasické umění* dokonce přeložil a doprovodil poznámkami (vyšlo roku 1912 v Laichtrově edici *Umění a řemesla*). Wölfflin jej zaujal svým pojetím formální analýzy, důrazem na vidění a na proces individuálního vzniku uměleckého díla (zde našel zřejmě metodu, která mu ukázala na souladnost mezi odborným uměleckým pohledem na dílo a mezi pohledem historika umění). Z obdivu k Wölfflinovi odjel Štech po pražských studiích na zimní semestr do Berlína. Wölfflin však tehdy přednášel o Dürerovi – a německá pozdní gotika a raná renesance Štecha nikdy nezaujala – a tak Štech poslouchal více Freye – ten přednášel o italském umění – dále Rintellena, Weisbacha a Hildebrandta. I když vztah k Wölfflinovi později ochladl, zůstal pro Štecha Wölfflin vsutku velkou osobností moderních dějin umění.

Snad ještě silnějším a trvalejším dojmem zapůsobila na Štecha *Estetika* Benedetto Croce – vyšla roku 1907 ve Vilímkově Světové knihovně v překladu dr. Emila Frankeho. Zde snad jenom

